

DOMSTOLENS DOM
av den 21 mars 1974*

I mål 127/73

har Tribunal de première instance i Bryssel till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EEG-fördraget i det mål som pågår vid den nationella domstolen mellan

1. **Belgische Radio en Televisie**

och

NV Fonior

2. **Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs**

och

NV Fonior

3. **Belgische Radio en Televisie**

och

SV SABAM och NV Fonior.

Begäran avser tolkningen av artiklarna 86 och 90.2 i EEG-fördraget.

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden R. Lecourt, avdelningsordförandena A. M. Donner och M. Sørensen samt domarna R. Monaco, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, H. Kutscher, C. Ó Dálaigh och A. J. Mackenzie Stuart (referent),

generaladvokat: H. Mayras,

justitiesekreterare: A. Van Houtte,

* Rättegångsspråk: nederländska.

meddelar följande

dom

DOMSKÄL

- 1 Tribunal de première instance i Bryssel har genom dom av den 4 april 1973 som inkom till domstolens kansli den 19 april 1973, med stöd av artikel 177 i EEG-fördraget ställt flera frågor i syfte att få en tolkning av artiklarna 86 och 90.2 i EEG-fördraget.
- 2 Genom dessa frågor bör det vara möjligt för den nationella domstolen att bedöma giltigheten av de avtal som slutits under 1963 och 1967 mellan Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs ("SABAM") och två upphovsmän, varigenom de senare avstått vissa av sina rättigheter till SABAM.
- 3 Den första frågan går ut på om ett företag som har ett faktiskt monopol i en medlemsstat på förvaltning av upphovsrättigheter gör sig skyldigt till missbruk av sin dominerande ställning när det kräver generell överlåtelse av alla upphovsrättigheter utan att göra skillnad på olika kategorier sinsemellan.
- 4 Den andra frågan går ut på om missbruk skall anses föreligga när ett företag kräver att upphovsmannen överlåter sina nuvarande och framtida rättigheter och detta företag, utan att behöva ange något skäl, förbehålls de överlåtna rättigheterna under fem år efter medlemmens utträde.
- 5 Det framgår av beslutet om hänskjutande att den nationella domstolen, efter att ha konstaterat att företaget i fråga faktiskt hade en monopolliknande ställning på belgiskt territorium och således innehade en dominerande ställning inom en väsentlig del av den gemensamma marknaden, förklarade att det återstod för den att pröva om detta företag missbrukade denna dominerande ställning till följd av de stadgar och avtal som tillämpades i förhållande till medlemmarna.
- 6 Enligt artikel 86 andra stycket a) i EEG-fördraget består sådant missbruk särskilt i att direkt eller indirekt påtvinga någon oskäliga affärsvillkor.

- 7 Det bör alltså undersökas i vad mån upphovsrättsföreningen med stöd av de stadgar eller avtal som den sluter med sina medlemmar direkt eller indirekt påtvingar de sistnämnda eller tredje part oskäligen villkor vid utnyttjandet av verk som den anförtrotts att skydda.
- 8 För denna bedömning krävs att man tar hänsyn till alla inblandade intressen samtidigt som det upprätthålls jämvikt mellan största möjliga frihet för författare, kompositörer och förläggare att förfoga över sitt verk och en effektiv förvaltning av deras rättigheter genom ett företag som de i praktiken inte kan avstå från att vara medlem i.
- 9 För att kunna bedöma om, i detta fall, de förhållanden som nämns i beslutet om hänskjutande utgör missbruk enligt artikel 86 i EEG-fördraget eller ej måste man emellertid ta hänsyn till det faktum att ett företag av det slag som avses är en sammanslutning som har till syfte att skydda de individuella medlemmarnas rättigheter och intressen särskilt gentemot viktiga användare och distributörer av musik, t.ex. organisationer för radiosändning och skivproducenter.
- 10 Ett effektivt skydd av deras rättigheter och intressen förutsätter att sammanslutningen åtnjuter en ställning som grundar sig på en överlåtelse till den från de anslutna upphovsmännens sida av deras rättigheter i den utsträckning som krävs för att dess verksamhet skall få den nödvändiga omfattningen och betydelsen.
- 11 Man bör sålunda undersöka om det omtvistade handlingssättet överskrider gränserna för vad som är oundgängligt i detta syfte, även med hänsyn tagen till det intresse en individuell upphovsman kan ha av att inte få förfoganderätten till det egna verket begränsad mer än nödvändigt.
- 12 I detta avseende kan en obligatorisk överlåtelse av alla upphovsrättigheter, nuvarande och framtida, utan någon skillnad de olika allmänt erkända formerna för utnyttjande sinsemellan, framstå som en oskäligen transaktion, särskilt om denna överlåtelse krävs för en förlängd period efter medlemmens utträde.
- 13 Den överdrivna karaktären av sådana krav bör bedömas av domstolen med hänsyn till den verkan som dessa klausuler har i sig själva respektive i förening.

- 14 En nationell domstol skall bedöma om och i vilken omfattning som det eventuella missbruket inverkar på upphovsmännens eller tredje mans intressen, i avsikt att fastställa inverkan på giltigheten samt verkan av de omtvistade avtalen eller av vissa klausuler i avtalen.
- 15 Man kan således dra den slutsatsen att det faktum att ett företag med en dominerande ställning enligt artikel 86, som har anförtrotts att förvalta upphovsrätt, påtvingar sina medlemmar skyldigheter som inte är absolut nödvändiga för att uppnå dess samhälleliga syfte och därigenom otillbörligt hindrar en medlem från att utnyttja sin upphovsrätt kan utgöra missbruk.
- 16 Den tredje frågan går ut på att få en tolkning av uttrycket "företag som anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse" varvid frågan särskilt gäller om detta begrepp förutsätter att företaget åtnjuter vissa privilegier som förvägras andra företag.
- 17 Den sista frågan går ut på om bestämmelserna i artikel 90.2 i EEG-fördraget medför rättigheter, till förmån för enskilda, som den nationella domstolen skall skydda.
- 18 Det framgår av beslutet om hänskjutande att den tredje frågan syftar till att få klarhet i huruvida en förening som av sina medlemmar anförtrotts att förvalta deras upphovsrättigheter kan omfattas av detta uttryck.
- 19 Eftersom det rör sig om en bestämmelse som, under vissa omständigheter, medger undantag från EEG-fördragets regler måste definitionen av vilka företag som kan åberopa den ges en restriktiv tolkning.
- 20 Om privatföretag kan omfattas av denna bestämmelse måste de dock ha anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse genom en åtgärd från offentlig myndighet.
- 21 Detta framgår klart av det faktum att hänvisningen till "de särskilda uppgifter som tilldelats dem" även avser företag som har karaktären av fiskala monopol.
- 22 Det är således den nationella domstolen som skall undersöka om ett företag, som åberopar bestämmelserna i artikel 90.2 för att utverka ett undantag från reglerna i EEG-fördraget, verkligen av medlemsstaten har anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

23 Detta kan inte vara fallet i fråga om ett företag som staten inte har anförtrott några uppgifter och som förvaltar privata intressen, även om det rör sig om immateriella rättigheter som är skyddade genom lag.

24 Följaktligen behöver den sista frågan inte besvaras.

Rättegångskostnader

25 De kostnader som har förorsakats av kommissionen och Förbundsrepubliken Tysklands regering, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla.

26 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

I målet har domstolen

beaktat rättegångshandlingarna,

hört referentens rapport,

hört de muntliga yttrandena från Europeiska gemenskapernas kommission, Förbundsrepubliken Tysklands regering, Belgische Radio en Televisie och SABAM,

hört generaladvokatens förslag till avgörande,

beaktat Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen, särskilt artiklarna 86, 90.2 och 177 i detta

beaktat protokollet om stadgan för Europeiska ekonomiska gemenskapens domstol, särskilt artikel 20 i denna,

beaktat rättegångsreglerna för Europeiska gemenskapernas domstol.

Mot den bakgrunden och på ovan angivna grunder beslutar

DOMSTOLEN

- angående de frågor som genom beslut av den 6 september 1976 förts vidare av Tribunal de première instance i Bryssel - följande dom:

- 1 a) Om ett företag med en dominerande ställning enligt artikel 86, som har anförtrots att förvalta upphovsrätt, påtvingar sina medlemmar skyldigheter som inte är absolut nödvändiga för att uppnå dess samhälleliga syfte och därigenom otillbörligt hindrar en medlem från att utnyttja sin upphovsrätt, kan det utgöra missbruk.
  - b) Det är domstolen som skall bedöma om och i vilken omfattning som det eventuella missbruket inverkar på upphovsmännens eller tredje mans intressen, i avsikt att fastställa inverkan på giltigheten samt verkan av de omtvistade avtalen eller av vissa klausuler i avtalen.
- 2) Ett företag som staten inte har anförtrott några uppgifter och som förvaltar privata intressen, även om det rör sig om immateriella rättigheter som är skyddade genom lag, omfattas inte av bestämmelserna i artikel 90.2 i EEG-fördraget.

Lecourt	Donner	Sørensen	Monaco	Mertens de Wilmars
Pescatore	Kutscher	Ó Dálaigh	Mackenzie Stuart	

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 27 mars 1974.

A. Van Houtte
Justitiesekreterare

R. Lecourt
Ordförande